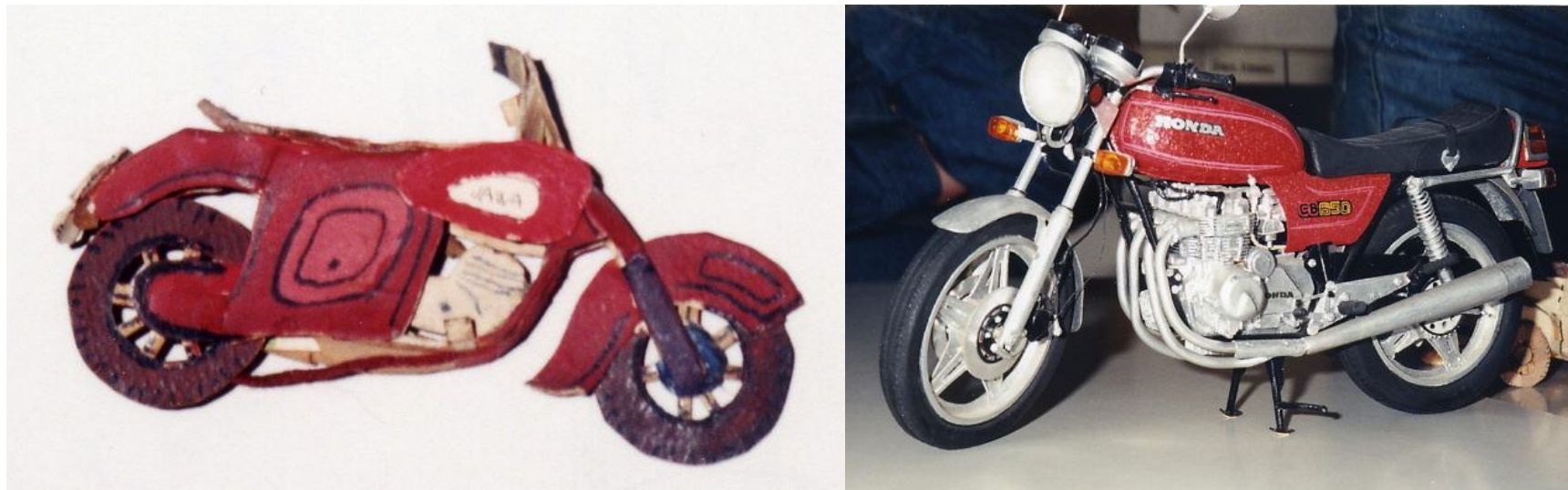

LADISLAV JAKUBČO A JEHO SVĚT MODELŮ

Hledím na dva papírové modely motocyklů. Dvě křehké hračky, které povstaly z několika listů papíru. Dělí je od sebe dlouhých 40 let a vytvořily je tytéž ruce. Je na nich vidět, jak daleko dokáže dojít dítě ohromené výrobou vlastního světa z papíru, od úsměvné dětské snaživosti limitované svými *prštekami* až po vrcholné modelářské dílo na světové úrovni. Vítejte v barvitém modelářském světě Ladislava Jakubča ...

Ing. Ladislav Jakubčo se narodil v roce 1953 ve slovenské Levoči. Od nejútlejšího dětství se bavil výrobou vlastních papírových hraček (lze si snadno představit, že koncem 50. let neměly děti k dispozici taková kvanta herních vymožeností jako dnes).

Zájem o ruční a technickou práci se projevil i ve volbě povolání, coby pozdější stavař vystudoval Průmyslovou školu stavební v Prešově a poté SVŠT (Slovenskou vysokou školu technickou) v Bratislavě. Dnes žije ve Spišské Nové Vsi.

PO VLASTNÍ PAPIROVÉ STEZCE

Po celou dobu ho provází záliba v modelářství, nefalšovaná celoživotní láska. Papíroví modeláři jej znají jako vynikajícího autora vystřihovánek a papírových modelů, což je ovšem jen část celého jeho modelářského záběru, možno říci, že dokonce ta menší:

„Nie som čistokrvný ‚papierak‘, ako by sa na prvý pohľad zdalo. Je síce pravdou, že z papiera som niekedy dávno okolo roku 1959 začal tvoriť svoj svet modelov, ale neskôr som prepadol kúzlu funkčných modelov. Papier je však natoľko ohromný materiál, že som ho nedokázal zavrhnúť a veľmi rád sa k nemu vraciam v rôznych podobách. Mojim prvým papierovým modelom bola Aero 30, ale dnešných dní sa nedožila. To, čo nasledovalo, boli tiež papierové modely. Boli ich hádam stovky ...“

Touto svou domácí tvorbou od dětství L. Jakubčo připomíná klasického autora z ABC, **ing. arch. Jaromíra Svobodu**, který si na přelomu 50. a 60. let vytvářel ohromné sady vlastních modelů techniky i staveb (vesměs správně „západáckých“).

Ve své tvorbě papírových modelů se L. Jakubčo vydal vlastní cestou a s přibývajícím věkem a zkušenostmi i jeho modely výrazně měnily svou tvář – nepodobaly se příliš běžným vystřihovánkám, jaké znal z časopisu ABC nebo z polské edice *Mały modelarz*. Nakonec došel ve své práci do stadia, kdy začal mít dojem stagnace a pocítil nutnost výměny zkušeností s modelářským světem – nechme opět promluvit přímo pana Ladislava:

„V roku 1982 som sa prostredníctvom poľského modelárskeho časopisu Modelarz dozvedel o súťaži v Olešnici. Rok 1982 som už nestihol, ale nasledujúci 1983 už áno. Z hľadiska môjho prístupu k papierovým modelom bol tento rok asi prelomový. Na tejto súťaži som poprvé stretol dvojicu Badalec–Abrahám, ale aj skupinu modelárov z Černošic pod vedením Lumíra Apeltauera. Od toho času som začal papierové modely deliť na tie z vystrihovačiek a tie vlastné.“

VYSTŘIHOVÁNKOVÝ ZENIT V ČASOPISE ZENIT

V září 1986 vznikl na Slovensku nový časopis pro mládež, *Zenit pionierov*, později *Zenit* a *Elektrón Zenit (E+Z)*. Svým polytechnickým a populárně vědeckým zaměřením se podobal českému ABC a to zvláště poté, co začal otiskovat také vystřihovačky:

„Zhodou okolností v tom čase vznikala na Slovensku časopis Zenit pionierov pod vedením agilnej dvojice RNDr. Ladislav Györffy – PhDr. Ondrej Buchan. Slovo dalo slovo a z Láďom sme sa teda na to dali. Láďa ma začal postupne zasväcovať do tajov tvorby vystrihovačiek. Prvým projektom bola Venera a mojím prvým samostatným projektom bol T-34.“

Je to tak, úplně první vystřihovánkou, která vyšla v *Zenitu* (č. 7/1987-88, 2. ročník, prosinec 1987), byla dvojice kosmických družic **Prognoz 1** a **Venera 1**, které vzešly z tvůrčí spolupráce obou Ladislavů.

V těch pionýrských dobách *Zenitu* byly vystřihovánky tištěny ještě na tenkém papíru, nevhodném pro přímé slepení. Prognóza s Venerou si proto zasloužily reedici a modeláři je našli ve speciálu *ABC Století vystřihovánek 2* (léto 2000).

I přes značnou vzdálenost, která oba Ladislavy dělila (Spišská Nová Ves – Liberec) se jim dařilo dobře spolupracovat. Jejich společná autorská značka psaná přímo na modely, **BaJ**, je ve světě papírových modelářů dobře známa a je zárukou vysokého standardu. Oba autoři společný kód dodnes ze vzájemné úcty používají, i když dnes spolu už netvoří – L. Jakubčo používá **BaJ-S**, jako „Slovensko“.

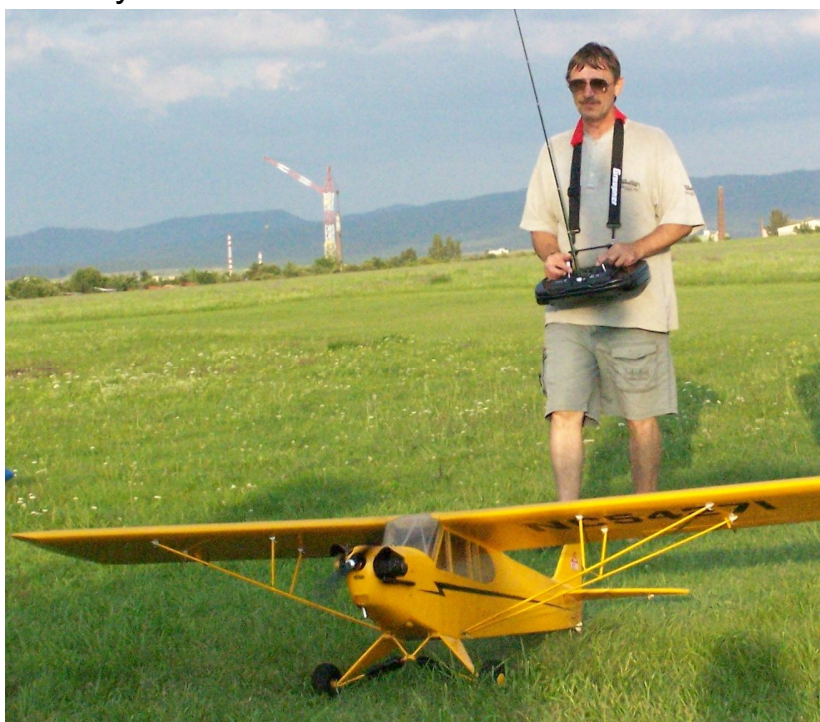
Ladislav Jakubčo byl vůbec nejvýznamnějším a nejaktivnějším autorem vystřihovánek pro časopis Zenit. Ať už sám nebo ve spolupráci s L. Badalcem v tomto časopise publikoval na 60 modelů. Jeden společný projekt v *Zenitu* vytvořil rovněž s dalším skvělým autorem, **arch. Mariánem Hlaváčem** – šlo o pětistránkový **letištní terminál** v měřítku 1:400 (z dílny M. Hlaváče) doplněný o sadu sedmi dopravních letadel a další letištní techniky L. Jakubča, nazvanou **Aero Série E+Z**. Toto originální papírové dílo vycházelo v průběhu jednoho roku od čísla 2 / 93/94 do č. 2 / 94/95 (říjen 1993–říjen 1994).

Bohužel, časopis *Elektrón Zenit* nepřežil do dnešních dnů, v červnu 1998 vyšlo poslední číslo (10/1998) a modeláři i autoři ztratili unikátní časopis sdružující papírové i plastické modeláře:

„Zánikom E+Z moja tvorba ustala, z času na čas som sa objavil v ABC, na Slovensku v časopise Svetlo. Po výpadku autora v Propagteamu som suploval niekoľko modelov tatroviek. Dnes tvorím pre redakciu časopisu Fifík, tiež ako náhradník za Mariána Hlaváča.“

MODELY V POHYBU, POHYB V MODELU

Jak jsme si řekli, L. Jakubčo sám o sobě prohlašuje, že není čistokrevný „papírák“ – propadl kouzlu **funkčních modelů**. Již někdy kolem roku 1963 začal stavět **létající modely**. Tím prvním byla stavebnice větroně **Vážka**, kategorie A3, později F1A. Od r. 1983 staví modely třídy V2 až F3J a od r. 1990 motorem poháněné modely, kterými se zabývá dodnes.

Díky této zálibě a zkušenostem s modelářskými mechanismy se snažil mnohé své papírové modely oživit alespoň jednoduchou mechanikou. Modeláři nejen na Slovensku znají jeho skvostný a legendární **Harrier FRS.Mk 1** s pohyblivými klapkami, kniplem a vysouvatelným podvozkem – takto náročné modely spojující rozličné

modelářské techniky si dokáže postavit pro radost.

Stopy pohyblivosti unikátního harriera můžeme vysledovat i u vystřihovánky, kterou BaJ vydali ve dvou *Zenitech* č. 16+17/88-89: **MiG-29** je možno postavit s pevným nebo zatahovacím podvozkem.

Mezi funkční a pohyblivé papírové modely L. Jakubča patří také **švýcarská kabinová lanovka**, která vyšla nejprve ve speciálu *miniZENIT* zkraje roku 1991 a později i v *ABC* č. 23+24/45 (na obrázku je samotný autor aranžující modely lanovek).

Snahu vnuknout modelářům stavitelskou invenci a vychovat z nich opravdu zručné tvůrce odráží i série návodných článků pro časopis *Zenit*. Nejprve to bylo **Desatoro "papírového" modelára**, na které navázal osmidílný seriál **Ako na to s papierom** (č. 10/87-88 – 6/91). Zvláště poslední díl seriálu je pro L. Jakubča typický, jmenuje se **Papírové mechanismy**. Papíroví modeláři se z textů mohou poučit rovněž o technikách, které se nepoužívají u vystřihovánek běžně, např. kašírování, ovšem které dovolí postavit unikátní model složitých tvarů.

Variabilnost modelu je pro modeláře vždy přitažlivá, podporuje jeho přirozenou hravost a je výtečné, že L. Jakubčovi často nestačilo postavit jen statický model na pouhé koukání. Jako příklad uveďme dva užitkové vozy, nejprve **UNIMOG U 600**, který se objevil v *E+Z* č. 1 / 94/95. Záhy nato, v č. 3, vyšly k vozu užitkové nadstavby, a sice *kosačka a drvič vetiev* (obrázek ukazuje verzi *drvič*). O dva roky později pak vyšel **Ford Transit (SWB)** (*E+Z* č. 1 / 96/97). Je z něj možno postavit dodávku, mikrobus nebo valník.

Ladislav Jakubčo stále aktivně modelaří, staví náročné létající modely a kreslí vystřihovánky pro časopis *Fifík*. Od roku 1983 je vedoucím Modelářského klubu ZMoS 09 v Spišské Nové Vsi. Podobně jako jeho kolega Ladislav Badalec tvoří vystřihovánky už léta na počítači – započal velmi záhy, již v polovině 90. let (jeho první vystřihovánkou zpracovanou na PC byl remorkér **Cyklon** pro časopis *Svetlo*).

A vize do budoucna, plány? Nechme závěrem opět promluvit samotného tvůrce:

„Ak mám povedať pravdu, nerobím si žiadne plány, žijem prítomnosťou, na ktorú sa snažím reagovať. Jeden sen predsa len mám. Rád by som ešte urobil model typu ‚strip down‘. Už niekoľko rokov som zháňal podklady na V-22 Osprey a mám pocit, že čas dozrel. Z funkčných modelov – dokončujem maketu Z 226 kategórie F4CX a EXTRA 330.“

Nezbývá mi, než Ladislavu Jakubčovi popřát ještě mnoho splněných modelářských snů a nám, papírákům, hodně výborných a nápaditých vystřihovánek s kódem BaJ.

Stanislav Fajkus, duben 2010

Papírové vozidlo z 18. století – korunovační kočár ruské carevny Kateřiny II. (*E+Z* č. 5 / 94/95)